

X. Illyés Multidiszciplináris Konferencia

Absztraktfüzet

2025.04.25 (péntek)

Előadások és workshopok

15:00 – 17:00 Workshop

Önismereti műhely workshop

Fodor Virág

312-es terem

15:00 – 16:00 Előadás

Fiatal felnőttként a munka világában

Erdősi Szabina, Ipacs Heni

Helyszín: fsz. 4-es terem

17:00 – 18:30 Workshop

A szexualitás változása a párkapcsolatainkban

Hegyi Fanni

Helyszín: 311-es terem

19:00 – 21:00 Előadás

A valódi felnőtté válás és a parentifikáció a generációk tükrében

Lisznyai Sándor

Helyszín: aula

2025.04.26 (szombat)

Előadások és workshopok

9:30 - 11:00 Workshop

Irodalomterápia és jóga

Gyarmati Verus

Helyszín: P10-es terem

10:00 – 11:00/11:30 Workshop

Kékhajúak – az aktivizmus fontossága

Bakai Lili

Helyszín: P06-os terem

10:00 – 12:00 Workshop

A játszótársam, mondd, akarsz-e lenni? - avagy a transzformatív játékok szerepe a felnőtté válásban

Makai Nóra

Helyszín: fsz. 4-es terem

11:00 – 12:30 Workshop

Jelentudatosság Most: beülés, szellőzés, kimozgás, kinyúlás

Fodor Gellért

Helyszín: 314-es terem

11:00 – 12:00 Kerekasztal-beszélgetés

Felnői napjainkban

Fábri György, Kemecsei Zoltán, moderátor: Balla Attila

Helyszín: aula

12:00 – 13:30 Workshop

Irodalomterápia

Gyarmati Verus

Helyszín: P10-es terem

12:00 – 13:30 Workshop

Felhőszlató önismereti workshop

Kállai Ákos

Helyszín: P06-os terem

14:00 – 15:30 Workshop

Munka és játék workshop

Páll Gábor

Helyszín: P10-es terem

14:00 – 15:30 Előadás

Bízzunk a korrekció lehetőségében! Pályaválasztás és reziliencia előadás

Csikós Gábor

Helyszín: aula

14:30 – 16:00 Workshop

Merre tovább? – Iránytű ahhoz az élethez, amivel igazán elégedett lennél

Magyary Ágnes

Helyszín: P06-ps terem

Hallgatói előadások

Fejlődépszichológia szekció (311 terem)

Szabó Brigitta

egyetemi tanársegéd, ELTE PPK Pszichológiai Intézet

Fejlődés- és Klinikai Gyermekpszichológia Tanszék

9:00 – 9:19	Erményi Szonja	Nemi különbségek a Bayley-III fejlődésteszten 1 és 2 éves korban
9:20 – 9:39	Kertész Boglárka	Aludj jól, érezz jól? Az alvásproblémák és affektív problémák összefüggései a felnőtté válás kritikus időszakában ADHD-val élők körében
9:40 – 9:59	Kóródi Petra	Hogyan különböztetik meg a hasonló emlékeket a négyéves gyermekek? A mnemonikus diszkrimináció és a hippocampusz kapcsolata
10:00 – 10:19	Mayer Zsolt Forgács Bálint	A kontrasztív utalások megértése felnőtteknél

Személyiségpszichológia szekció (312 terem)

a szekció vezetője véglegesítés alatt áll

9:00 – 9:19	Adorjáni Sára	Kontinuitás alapú és személyközpontú intervenciók hatékonysága az alkoholhasználati zavar stigmatizációjának csökkentésében
9:20 – 9:39	Cserhalmi Anna Krisztina	A Gyermek Rumináció Interjú pszichometriai jellemzőinek vizsgálata
9:40 – 9:59	Gerő Benedek	A gyermekkori rumináció kapcsolata a szülői ruminációval és az étellel való elégedettséggel
10:00 – 10:19	Gubucz Réka	Problémás közösségimédia-használat összefüggései szorongással és önértékeléssel: nem és életkor szerepe
10:20 – 10:39	Hódosi Dániel	Fiúk, akik mindig „valakivé” akarnak válni
10:40 – 10:59	Sebők Ákos	Egyetemisták tanulmányi ösztöndíjhoz kapcsolódó versengésének vizsgálata a versengési stílus, a jövőorientáció és az igazságosságuk tükrében

Kognitív Pszichológia és megismeréstudomány szekció (311 terem)

Koós-Hutás Édua

PhD-hallgató,

ELTE PPK Kognitív Pszichológia Tanszék

10:40 – 11:59	Berke Zsófia, Ferencz Boróka	Mit tudunk az óvodások emlékezetéről? Avagy a specifikus- és hamis emlékek összefüggése a hippocampusszal.
12:00 – 12:19	Bessenyei Brigitta	A Gyermekek Konyha Teszt, mint ökológiailag érvényes végrehajtó funkciókat mérő eszköz adaptálása a szocioökonómiai státusz tükrében, kisiskolások körében
12:20 – 12:39	Brosig Borbála Mónika	A konkrétság és a modalitás hatásának vizsgálata a fogalmi szerveződésre
12:40 – 12:59	Dékány Csaba	Towards more safe and reliable LLMs - Integrating Continuous and Discrete Adversarial Training Methods for LLMs
13:00 – 13:19	Gila Benedek Róbert	Frontális alfa hullámok és evészavarok
13:20 – 13:39	Schröter Petra, Tafferner István	Tükrözött gondolatok: mesterséges intelligencián alapuló képalkotás és a szelfdiszkrépancia elmélet új perspektívái

Kommunikáció, nyelv és irodalomtudomány szekció (312 terem)

Havasi Zsuzsanna

oktató, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet

oktató, Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék

11:20 – 11:39	Dr. Karácsony Dávid	“Humanitati qui se non accommodat...” - A tücsök megítélése a római irodalomban
11:40 – 11:59	Sándor Anna Viola	Verbális agresszió értékelése mesterséges intelligenciával
12:00 – 12:19	Schütz Brúnó	Kettős modell helyett átmenetes modell a magyarban: a rendhagyó ragozás átfogó viselkedéses vizsgálata
12:20 -12: 39	Soós Veronika	A női művész alakváltozatai Kaffka Margit Állomások és Bohuniczky Szeffi Lázás évek című regényeiben
12:40 – 12:59	Tafferner István, Laskay-Horváth Claudia, Horváth Milla	Az olvasási és aritmetikai fluenciát befolyásoló deklaratív és procedurális folyamatok

Mária, Dr. Kemény
Ferenc

13:00 – 13:19 Veres Balázs "Szoftverfrissítés" - azaz hogyan befolyásolja a platform az online nyelvet?

Társadalom és neveléstudományi szekció (311 terem)

Fenyvesi Balázs

Phd hallgató, Atelier Interdiszciplináris történeti Doktori Program

ELTE Bölcsészettudományi kar

14:30 – 14:49 Jassó Luca Magyarországi olasz nyelvtanárok tankönyvhasználati szokásai és kiegészítő anyagok használatával kapcsolatos gyakorlatai

14:50 – 15:09 Klimkó Mátyás Bence Ki járt rosszabbul? A magyarországi deviza- és forintHITELEZÉS összehasonlítása.

15:10 – 15:29 Nyirő Szabina A székelykeresztúri unitárius főgimnázium lánytanulóinak társadalmi összetétele (1920-1923)

15:30 – 15:49 Uhljár Péter Kamaszterhességek és leányanyaság az Európai Unióban

15:50 – 16:09 Zahorán Sára A kínai etnikum és a nők helyzete szíámban a két világháború között

Állam- és jogtudomány szekció (312 terem)

Dr. Kaisinger András

PhD Hallgató

ELTE ÁJK Alkotmányjogi tanszék

13:50 – 14:09 Békés Dominika Az örökbefogadás és a nevelőszülői rendszer kapcsolata: A jogi keretek összehasonlítása

14:10 – 14:29 Vörös Emese Hargita Szabályozási ellentmondás József Attilának: Kartoték-adat-e a szívünk? – avagy a magyar digitális állampolgárság koncepció, a Dáptv. keretrendszere

14:30 – 14:49 Ipacs-Szabó Noémi A végső választás joga - Az életvégi döntések dilemmái

14:50 – 15: 09	Németh-Sámik Anna Dorottya	Fél év a politikai reflektorfényben: az Európai Unió Tanácsának soros elnöksége - fókuszban Magyarország
15:10 – 15:29	Széky Melinda	Milyen szabályozási tendenciát mutatnak az ESG keretrendszer alapján szerkesztett fenntarthatósági jelentések az Európai Unióban, illetve egyes nem európai országokban?

Előadók absztraktjai

FEJLŐDÉSPSZICHOLOGIA SZEKCIÓ

Erményi Szonja

Nemi különbségek a Bayley-III fejlődésteszten 1 és 2 éves korban

A szakirodalom szerint a férfinem jelentős rizikótényező koraszülöttség esetén, mivel a fiúknál gyakoribbak a perinatális szövődmények és a fejlődési elmaradások. Jelen vizsgálat célja a koraszülött lányok és fiúk közti különbségek feltárása 1 és 2 éves korban kiemelve a perinatális jellegzetességek hatását, illetve a teljesítmények közti különbségek kimutatása azoknál, akik mindkét tesztfelvételen szerepeltek. Az 1 éves kori elemzésbe 55, a 2 éves kori elemzésbe 42, az összesített elemzésbe végül 18 gyermek került. A Bayley-III tesztet alkalmaztuk. Nem mutatkozott szignifikáns különbség az 1 éves kori elemzésen. A születési súly pozitívan, a kóros perinatális tényezők (ROP, IVH, ventiláció időtartama) negatívan korreláltak a teszteredményekkel. A 2 éves kori elemzésben sem mutatkozott szignifikáns különbség. Ebben az esetben az anyai és az apai iskolázottság mutatott jelentősebb pozitív hatást az eredményekre nézve. Az összesített elemzés esetén a kognitív és a nyelvi skálán nem, de a motoros skálán szignifikánsnak bizonyult a különbség, és minden esetben a különböző skálák pontszámai egymással magas korrelációban álltak. A vizsgálat során nem igazolódtak egyértelmű nemi különbségek a fejlődési eredményekben, ami részben a kis elemszámnak és a gesztációs kor szerinti szűrés hiányának tulajdonítható. Az eredmények azonban megerősítik a perinatális tényezők, a szülői háttér és a hosszabb távú utánpótlás fontosságát a koraszülött gyermekek fejlődésében. További kutatások szükségesek nagyobb mintán a nemi eltérések pontosabb feltárásához.

Kertész Boglárka

Aludj jól, érezz jól? Az alvásproblémák és affektív problémák összefüggései a felnőtté válás kritikus időszakában ADHD-val élők körében

Bevezetés: A figyelemhiányos hiperaktivitás-zavarral (ADHD) élő serdülők 25-55%-a tapasztal alvásproblémákat. Az ADHD-val élők körében jellemző alvásproblémákat és az affektív problémákat korábbi kutatások kapcsolatba hozták, azonban az eredmények ellentmondásosak. Eddig a három jelenséget főként szubjektív eszközökkel (pl. kérdőívek, aktigráf) vizsgálták, míg az objektív módszerek, mint az elektroencefalográfia (EEG) alkalmazása ritka.

Célkitűzés: Az alvási EEG mutatók, valamint a depresszió, szorongás, és az érzelmi diszreguláció összefüggésének vizsgálata, ADHD-val veszélyeztetett és nem veszélyeztetett serdülők körében.

Módszer: A BLADS résztvevői (N=119; Mkor=16.99 év, SD=1.29; 63% fiú, 47% ADHD veszélyeztetett) egy alkalomból álló otthoni alvásvizsgálaton vettek részt, valamint kérdőíveket is kitöltöttek. Általánosított Lineáris Modellt alkalmaztunk az alvásadatok, affektív problémák, illetve az ADHD státusz közötti összefüggések vizsgálatára, az életkorra, a nemre, farmakoterápiára és komorbid affektív zavarokra kontrollálva.

Előzetes eredmények: Az elalvási idő összefüggése a depresszió ($\chi^2=6.918$, $p=.009$) pontszámmal az ADHD veszélyeztetettség függvényében változott. ADHD veszélyeztetetteknél a hosszabb elalvási idő magasabb depresszió

($b=4.211$, $p=.002$) pontszámmal járt együtt, míg a nem veszélyeztetett serdülőknél ez a kapcsolat nem volt megfigyelhető.

Következtetések: Eredményeink azt mutatják, hogy az ADHD-val együttjáró affektív problémák eltérnek a neurotipikusan fejlődő populációban észlelhetőektől. Illetve a kutatás hangsúlyozza a differenciált megközelítés szükségességét az ADHD-val élő serdülők alvász problémáinak és affektív tüneteinek kezelésében, illetve hozzájárul a három jelenséggel kapcsolatos elméleti ismeretekhez.

Kóródi Petra

Hogyan különböztetik meg a hasonló emlékeket a négyéves gyermekek? A mnemonikus diszkrimináció és a hippocampus kapcsolata

A mediotemporális lebenyben található hippocampus az emlékezés kulcsfontosságú struktúrája. A gyrus dentatus (DG) és a CA3 alrégiók fontos szerepet töltenek be a hasonló emlékek megkülönböztetésében és az emlékek közötti átfedés minimalizálásában. Az epizodikus memória fejlődése szoros összefüggésben áll a hippocampusz strukturális érettségével, amely gyermekkortól eltérő ütemben zajlik az egyes alrégiókban.

A gyermekkori emlékezeti folyamatok megértése hozzájárulhat annak feltárásához, hogyan alakul ki az epizodikus memória, és milyen tényezők befolyásolják fejlődését. De vajon hogyan függ össze a négyéves gyermekek mnemonikus diszkriminációs képessége a hippocampusz DG és CA3 alrégióinak térfogatával?

Ennek megválaszolására a mnemonikus hasonlósági feladatot (MST) használjuk, amely a mintázat-eltválasztás képességét méri azáltal, hogy a résztvevőknek meg kell különböztetniük a teljesen új, azonos, valamint a hasonló, de nem azonos (lure) ingereket. Ez a feladat érzékeny mutatója a DG és a CA3 működésének.

Előadásom alapjául egy gyermekkori emlékezeti fejlődéssel kapcsolatos nagymintás ($N=100$) longitudinális kutatás adatai szolgálnak: az MST mutatóit (LDI - lure diszkriminációs index, hasonlósággal kapcsolatos index) összevetjük a hippocampusz alrégióinak térfogatáról készült nagyfelbontású MR-felvételek szegmentációja által kapott adatokkal (teljes volumetria, DG és CA3 alrégiók volumetriája).

Feltételezzük, hogy a nagyobb DG/CA3 térfogat jobb mintázat-eltválasztási teljesítménnyel jár együtt négyéves korban. Emellett célunk meghatározni, milyen mnemonikus diszkriminációhoz kapcsolódó küszöbértékek figyelhetők meg, s ezek összefüggést mutatnak-e az alrégiók volumetriájával.

Mayer Zsolt, Forgács Bálint

A kontrasztív utalások megértése felnőtteknél

Háttér: A kontrasztív következtetések tanulmányozása hozzájárul az emberi kommunikáció megértéséhez. Az erre vonatkozó képesség impliciten már igen, de explicit módon még nem jelenik meg 7 éves gyermekeknél, és ennek mögöttes okai nem világosak.

Célkitűzés: Célunk a kontrasztív következtetések fejlődésének pontosabb megértése. A kutatásban átdolgoztunk egy korábbi kísérleti paradigmát, és az emlékezeti és végrehajtó funkciók hatását is vizsgáltuk.

Módszer: 26 felnőtt vett részt egy kártyajátékban, akiknek egy utalás alapján 3 kártya közül kellett kiválasztaniuk egyet. A Véletlenszerű Választás feltételben (VV) nem, de az Eredeti Kontrasztív (EK) és Módosított Kontrasztív (MK) feltételben levonhattak kontrasztív következtetéseket. Ezután egy számítógépen elvégezték a Számterjedelem (SzTT) és a Fordított Corsi-kocka (FCT) tesztet. Az eredmények értelmezése egy ismételt mérés varianciaanalízissel történt.

Eredmények: A VV feltételhez képest (46%) résztvevőink szignifikánsan jobban teljesítettek mind az EK (64%, $r = -0,59$), mind a MK feltételben (69%, $r = -0,58$), de az utóbbi kettő nem tért el egymástól szignifikánsan ($r = -0,29$). Bár sem az SzTT, sem az FCT tesztnek nem volt hatása, beléptetésük után a feltételek közti főhatás eltűnt.

Következtetések: Összességében sikerült megismételnünk a korábbi vizsgálatokat, és az általunk bevezetett új feltételben valamivel jobban is teljesítettek résztvevőink (bár nem szignifikánsan). A továbbiakban érdemes gyermekeknél is megvizsgálni az új paradigmát.

Kontinuitás alapú és személyközpontú intervenciók hatékonysága az alkoholhasználati zavar stigmatizációjának csökkentésében

Az alkoholhasználati zavart (AUD) gyakorisága ellenére nagyobb stigma kíséri más mentális zavarokhoz (pl. depresszió, szorongás) képest (Schomerus és mtsai., 2011). Egy kérdőíves kutatásban azt vizsgáltam, alkalmas lehet-e a mentális betegségek kontinuum modellje és személyközpontúság mentén megfogalmazott üzenet stigmacsökkentő intervenciók tervezésére AUD esetén. Mindkét üzenetet egy plakáton női, egy másikon pedig férfikéz illusztrációja kísérte, ezzel a nemi sztereotípiák hatását is kívánva vizsgálni, és így összesen 4 plakátot hozva létre. A vizsgálat hipotézise szerint az intervenció hatására kisebb mértékű stigmatizáció lesz mérhető az intervenciós csoportnál, mint a kontroll csoportnál, főként azon plakátok esetén, amelyeket férfikéz illusztrációja kísér. Továbbá kérdés, hogy mely üzenet lehet nagyobb stigmacsökkentő hatással. A kutatás során 54 résztvevő töltötte ki a kérdőívet, amely az AUD stigmatizációját mérte. Az intervenciós csoport a kérdőív elején megkapta a 4 plakát egyikét, amelyről szöveges válaszban leírták gondolataikat. Kvantitatív elemzés nem mutatott szignifikáns különbséget a 4 intervenciós csoport és a kontrollcsoport AUD-vel szemben tanúsított stigmája között. A kvalitatív elemzés eredményei a személyközpontúság mellett szólnak, ugyanakkor az üzenet helyes megfogalmazásának fontosságára is felhívják a figyelmet. További tervek közé tart az

Cserhalmi Anna Krisztina

A Gyermekek Rumináció Interjú pszichometriai jellemzőinek vizsgálata

Háttér és célkitűzések: A rágódó folyamatok korai felismerése rendkívül fontos a stabil ruminatív stílus későbbi kialakulásának megelőzésében. Jelen kutatás célja a rágódást előhívó helyzeteket képekkel bemutató Gyermekek Rumináció Interjú (KRI) konstruktum- és konvergens validitásának vizsgálata.

Módszer: Vizsgálatunkba egészséges kisiskolás gyerekeket (átlagéletkor: 9,50) vontunk be. A végső mintánk 298 gyermekből állt. A KRI magyar nyelvű változatának konstruktum validitásának vizsgálatához egy, már korábban validált kérdőívet használtunk (Nem Produktív Gondolatok Kérdőív Gyerekeknek, NPTQ-C). A konvergens validitás vizsgálatához az Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása kutatás testi-lelki tünetlistáját alkalmaztuk.

Eredmények: Az elvárásainknak megfelelően a KRI és az NPTQ-C pontszámai szignifikáns közepes pozitív kapcsolatot mutattak ($r(287) = .331, p < .001$). Továbbá a KRI pontszáma szignifikáns gyenge pozitív összefüggést mutatott a tünetlista összpontszámával, $r(287) = .250, p < .001$.

Következtetések: A vizsgált konstruktumok közötti kapcsolatok megerősítik, hogy a KRI megfelelő pszichometriaival rendelkezik, így ebben a korosztályban a rágódás mérésére alkalmas lehet.

A gyermekkori rumináció kapcsolata a szülői ruminációval és az étellel való elégedettséggel

A rumináció vagy magyarosabban rágódás egy olyan kognitív választílus, amely során általában akaratunk ellenére ismétlődően gondolkodunk saját érzéseinkről, problémáinkról, a velünk megtörtént eseményekről, anélkül, hogy valamiféle megoldásra vagy belátásra jutnánk. A rágódás többek között pozitív összefüggésben áll a depresszió kialakulásával és fennmaradásával, más hangulatzavarokkal, szorongásos tünetekkel. A kutatások alapján a rágódás már 8 éves kortól megfigyelhető jelenség, azonban a kisiskoláskorú gyerekek ruminációs tendenciáinak vizsgálata keveset jelenik meg a szakirodalomban. Kutatásunkban arra kerestük a választ, hogy a szülői és kisiskoláskori rágódás között van-e kapcsolat, illetve, hogy a rágódás szubjektív jóllétre gyakorolt negatív hatása már ilyen idős korú gyerekeknél is megfigyelhető-e. Prospektív vizsgálatunkban 103 általános iskolás diák és ugyanennyi hozzátartozója vett részt, az adatokat két időpontban vettük fel, a két felvétel között 6 hónap telt el. A szülői rumináció feltételezésünkkel ellentétben nem mutatott szignifikáns összefüggést a gyermeki ruminációs tendenciákkal ($b=-0,269$ $p=0,496$, $t=-0,684$). Az a feltevésünk beigazolódott, miszerint a gyermekkori rágódás negatívan, szignifikánsan jelzi előre az étellel való elégedettséget ($b=-0,057$ $p=0,014$), még akkor is, ha kontrollálunk az első időpontban mért étellel való elégedettségre. Eredményeink hozzájárultak a gyermekeknél megfigyelhető ruminatív választílus kialakulásának kutatásához, illetve arra is rávilágítottak, hogy a kisiskoláskori rágódás nem csak pszichés tünetekkel, de az életminőség romlásával is szignifikáns összefüggést mutat.

Problémás közösségimédia-használat összefüggései szorongással és önértékeléssel: nem és életkor szerepe

A közösségi média olyan weboldalak és online eszközök foglalatába, melyek lehetővé teszik a felhasználók közötti interakciókat azáltal, hogy lehetőséget biztosítanak számukra az információk, vélemények és érdekek megosztására. Problémás közösségimédia-használatról akkor beszélünk, amikor ezen oldalak a használatával együtt megjelenik az addiktív viselkedés 6 tünete: szálencia, érzelemszabályozás, tolerancia, elvonás, konfliktus/funkcionális károsodás és visszaesés/kontrollvesztés. Tanulmányomban 2 hipotézis tesztelésére fogok elemzéseket végezni: (1) A fiatalabb csoport (1995. után születettek) esetében a szorongás erősebben együttjár a problémás közösségimédia használattal, mint az idősebb csoportban. (2) A nőknél jobban együttjár az alacsonyabb önértékelés a problémás közösségimédia-használat magasabb szintjével, mint a férfiaknál. Az adatok gyűjtése online kitölthető kérdőívvel történt, amiben a problémás közösségimédia-használat Bergen Social Media Addiction Scale (6 tételes), az önértékelés Rosenberg self-esteem scale (10 tétel), a szorongás pedig a Depression anxiety stress scale (9 tételes) szorongás alskálájával került mérésre.

Fiúk, akik mindig „valakivé” akarnak válni

Az előadásomban a férfiidentitás és a nőiség alakulást Lacan és Beauvoir nézőpontján keresztül vizsgálom. Lacan szerint a férfiidentitás a Szimbolikus Rendszerben formálódik, ahol a „férfi”, mint ideál az apai tekintély (Nom-du-Père) által meghatározott, de elérhetetlen cél. Ez a hiány, amely Lacan szerint minden szubjektum alapvető sajátossága, különösen érezhető a férfiaságban: a fiú állandóan arra törekszik, hogy „valakivé” váljon, miközben soha nem érheti el a teljes férfiideált, amelyre vágyik a benne lévő hiánynak köszönhetően. Ezzel szemben Beauvoir azt állítja, hogy a nőiség nem inherens adottság, hanem társadalmi konstrukció eredménye, amelynek köszönhetően sokféle szerep és elvárás mentén alakul ki, nem egyetlen kitűzött ideált követve. A férfiaság rigid és elérhetetlen eszményképe ugyanakkor örök fiúkorban tarthatja a férfiakat, amit a szimbolikus struktúrák is erősítenek. A nők viszont a szingularitás hiányából fakadóan nagyobb nyitottságot találhatnak identitásuk újra definiálásában. Ez a dinamika a férfiidentitás törekénységére és a női identitás rugalmasságára világít rá.

Sebők Ákos

Egyetemisták tanulmányi ösztöndíjhoz kapcsolódó versengésének vizsgálata a versengési stílus, a jövőorientáció és az igazságosságuk tükrében

A versengés egy olyan összetett társas interakción alapuló jelenség mely az egyén életének mindennapjaiban számos formában megjelenhet – akár a tanulmányai során – és számos tényező befolyásolhatja, magát a helyzetet és a benne szereplőket egyaránt. Kutatásom célja, a tanulmányi ösztöndíj versengési helyzetben való vizsgálata, valamint az ehhez kapcsolódó egyéni komponensek kapcsolatának feltárása, mint az időperspektíva, az igazságos világba vetett hit, vagy versengési stílus Vizsgálatomban 316 fő vett részt. A résztvevők által kitöltött kérdőív Hiverversengő és Önfejlesztő Versengő Attitűd Kérdőívet, Igazságos Világba Vetett Hit Skálákat, rövid Zimbardo Időperspektíva kérdőívet töltöttek ki. Továbbá a tanulmányi ösztöndíjrendszerrel kapcsolatos kérdésekre, információ megosztási helyzetekre válaszoltak. Az általam vizsgált minta alapján a versengési stílus nem függ össze, sem a jövőorientációval sem azzal, hogy kivel osztaná meg a verseny előnyt jelentő információkat. Azonban gyenge pozitív irányú együtt járások mutatkoznak az önfejlesztő versengési stílus és az általános igazságos világba vetett hit, és a múlt pozitív és jelen hedonista időperspektíva komponenseivel. Ezen kutatás alapján is megállapítható, hogy a versengés egy komplex társas jelenség, mely a megfelelő körülménnyel hatékonyabbá és eredményesebbé teheti az egyén a csoport, illetve jelen esetben a felsőoktatásban lévő nappali munkarendben tanuló egyetemistákat.

Mit tudunk az óvodások emlékezetéről? Avagy a specifikus- és hamis emlékek összefüggése a hippocampuszal.

HUN-REN Természettudományi Kutatóközpont, Agyi Képző Központ

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem, Pedagógiai és Pszichológia Kar

Emlékezetünk gyakran megbízhatatlan, különösen iskoláskor előtt, amikor a gyerekek emlékezete még kevésbé specifikus, és a generalizáció folyamata dominál. A generalizáció lehetővé teszi az információ elsajátítását és annak különböző helyzetekben való alkalmazását. Az emlékezés folyamatában kulcsszerepet játszó mediotemporális lebenyben található hippocampusz ebben az életkorban még jelentős fejlődésen megy keresztül, különösen a specificitásért felelős gyrus dentatus alrégiója.

Kíváncsiak vagyunk a hippocampusz szerepére a különböző emlékek létrejöttében. A szakirodalom kevés adatot tartalmaz arról, hogy a 4 éves gyerekek specifikus emlékei és a hippocampusz mérete között milyen kapcsolat van, és nincs eredmény a hamis emlékek és a hippocampusz térfogatai közötti összefüggésről, miközben még fejlődik ebben a korban ez az agyi struktúra. Emellett érdekes kérdés, hogy az azonnali és késleltetett emlékek hogyan kapcsolódnak a térfogatokhoz.

Az általunk bemutatott előzetes eredmények egy nagymintás (tervezett N=100) longitudinális kutatás első hullámának részmintáján alapulnak (Méletkor = 4,5 év, 10 lány, 15 fiú 2025.01.28-án). A hippocampusz és alrégióinak térfogatát nagyfelbontású MR-felvételek félig-automatikus szegmentációjával nyertük ki. A specifikus és hamis emlékeket egy eseményemlékezetet vizsgáló kísérleti feladat felidézési adataiból nyertük ki. Ebben a résztvevők rövid meséket néztek meg, majd idéztek fel azonnal és késleltetés után ($M = 14$ nap, $SD = 9,58$). Eredményeink alapján az azonnali, specifikus emlékek a gyrus dentatus térfogatával mutattak összefüggést, míg más hipotéziseink nem igazolódtak be. A folyamatosan elemzett adatok fényében nyert következtetéseinket a konferencián szeretnénk bemutatni.

Bessenyei Brigitta

A Gyermek Konyha Teszt, mint ökológiailag érvényes végrehajtó funkciókat mérő eszköz adaptálása a szocioökonómiai státusz tükrében, kisiskolások körében

A végrehajtó funkciók (VF) olyan kognitív folyamatok, amelyek lehetővé teszik a célorientált viselkedést. Miyake és munkatársai (2000) modellje alapján a VF-ek három fő komponense a gátlás, a munkamemória és a kognitív rugalmasság. A végrehajtó funkciók standard mérési módszereinek egy kritikája az ökológiai érvényesség hiánya. A VF-ek mindennapi helyzeteket leíró tételeket tartalmazó kérdőívekkel mérése a szakirodalom alapján magasabb ökológiai validitást mutat, mint a standard feladatok. Egy másik ökológiailag érvényesnek tekinthető VF mérés a Gyermek Konyha Teszt (CKTA), amelyben a gyerekeknek egy receptkönyv utasításait követve kell elkészíteniük egy játék gyurmát (Rocke et al., 2008). Számos tanulmány született arról, hogy az alacsonyabb szocioökonómiai státusszal (SES) rendelkező gyerekek gyengébben teljesítenek a VF-eket mérő feladatokon. Legjobb tudásunk szerint nincs olyan kutatás, amely a SES és ökológiailag érvényes mérőeszközök összefüggését vizsgálja gyerekek körében. Kutatásunk

célja a CKTA adaptálása magyar kisiskolások körében, hogy a végrehajtó funkciók a valós élethez közelebb álló helyzetben is mérhetővé váljanak. További célkitűzésünk a CKTA és a standard VF feladatok összefüggéseinek feltárása a SES tükrében.

Az adatfelvétel jelenleg is folyamatban van. A konferenciára jelentkezés idejében vizsgálatunkban 10, 10-12 éves gyermek vett részt, akikkel szülői és saját tájékozott beleegyezést követően standard végrehajtó funkció mérő teszteket (Go/No-Go, Corsi Teszt, Wisconsin Kártyaszortírozási Teszt - WCST) és az adaptálni kívánt Gyermek Konyha Tesztet vettük fel. Továbbá nyolc szülő és pedagógus a gyerekekre nézve a Gyermek Végrehajtó Funkciók Kérdőívet (CHEXI) is kitöltötte. Az adatfelvétel a fővárosban és egy alacsony SES-ű Pest vármegyei községben történt.

Előzetes eredményeink alapján csak a CHEXI kérdőív és a CKTA egyes alskálái között találtunk szignifikáns összefüggéseket. A CKTA Hatékonyság alskálája és a pedagógus által kitöltött CHEXI Szabályozás alskálája között erős, negatív kapcsolatot ($r = -0,77$) azonosítottunk. Erős, pozitív kapcsolat mutatkozott a szülő által kitöltött CHEXI Szabályozás alskála és a CKTA feladatra fordított idő ($r = 0,69$), valamint a CKTA Érzelmi labilitás alskála között ($r = 0,69$). Továbbá a CKTA Hatékonyság alskála és a pedagógus által értékelt CHEXI Tervezés alskála is erős, negatív összefüggést mutatott ($r = -0,64$). Standardizálást követően klaszteranalízist végeztünk. Az elemzés alapján a szocioökonómiai státusz mentén két klaszterre osztottuk mintánkat: alacsony és magas SES csoportokra. A két klaszter szignifikáns különbséget mutatott a CKTA súlyozott pontszámában ($t(7,3) = -1,03$, $d = 0,06$), a CKTA Szervezettség pontszámában ($t(6,6) = 2,49$, $d = 0,15$), valamint a CKTA Tervezés pontszámában ($t(7,9) = -1,79$, $d = 0,10$). A magasabb SES csoport kedvezőbb értékeket mutatott az új, ökológiailag érvényes feladatban. Kutatásunk végleges eredményeinek részletes bemutatására a konferencián kerül sor.

Brosig Borbála Mónika

A konkrétság és a modalitás hatásának vizsgálata a fogalmi szerveződésre

A kognitív idegtudomány eszközt ad a jelentés agyi reprezentációjának vizsgálatára. Jelen kutatás arra keresi a választ, hogy azt anterior temporális lebeny (ATL) - amely a „hub and spokes” [magyarul: csomópont és küllők] modell szerint a jelentés integrációjáért felelős - képes-e azonos mértékben integrálni az eltérő modalitású információval kódolt absztrakt, illetve konkrét fogalmakat. A konkrét fogalmaknál az érzéketlen, szenzorimotoros, míg az absztrakt fogalmaknál a verbális, auditoros információ és kód domináns, azonban integrált reprezentációval egyaránt rendelkeznek. Ennek mentén azt feltételeztük, hogy azonos módon heterogén reprezentációkkal rendelkeznek az ATL-ben, vagyis ezen a területen a fogalmak közti különbségek az agyi aktivitás mintázataiban arányos módon és differenciáltan jelennek meg.

A kísérletben a résztvevők ($n=22$) funkcionális mágneses rezonancia (fMRI) felvétel közben konkrét és absztrakt jelzős szerkezetekről hoztak szemantikai döntést. Reprezentációs hasonlósági elemzéssel (RSA) vizsgáltuk a konkrét, illetve az absztrakt fogalmak reprezentációs heterogenitását. Az RSA eredményeként kapott alacsony, de szignifikáns korrelációs együtthatók a fogalmak heterogenitását támogatták, a konkrét és absztrakt feltételek között nem találtunk szignifikáns eltérést.

Eredményeink megerősítik az ATL szerepét a fogalmak integrációjában. További vizsgálatok szükségesek az ATL alrégióinak és a „spoke”-ok differenciált funkcióinak feltárása érdekében, azaz hogy azonosítsuk azokat a modalitás-specifikus agyterületeket, amelyeken a konkrét és absztrakt fogalmak mintázatai eltérő mértékben mutatnak korrelációt az agyi aktivitásmintázattal.

Dékány Csaba

Towards more safe and reliable LLMs - Integrating Continuous and Discrete Adversarial Training Methods for LLMs

During our research, we examined the possibility of integrating continuous and discrete adversarial training methods, to make LLMs robust against adversarial attacks. Nowadays, with the proliferation of LLMs and chatbots, the prevention of generating toxic content has become imperative. In the context of LLMs adversarial attacks are crafted prompts, which aim to make LLMs generate harmful or unintended content. Adversarial training is the corresponding method to make models robust against adversarial attacks.

We propose a novel method Mix-AT, which is built on the CAT adversarial training method. It deploys discrete adversarial PAP attack to augment one part of core malicious requests, before attacking them continuously. Additionally, we have investigated the effect of various factors, like chat templates, model quantization and scaling LoRA weight, on adversarial training and LLM assessment.

Our method Mix-AT is superior against rephrase-based jailbreak attacks (PAP, TAP, PAIR, AutoDAN) and maintains utility on multiple-choice question benchmarks (ARC-E, ARC-C, MMLU). It performs well against GCG attacks in the case of Zephyr-7B model. The main limitation of Mix-AT is the refusal of certain non-malicious requests, which are mainly in “role-play” style. This limitation will be addressed in future work.

Gila Benedek Róbert

Frontális alfa hullámok és evészavarok

Az előadás egy kutatás eredményeit mutatja be, amely a frontális régióban mért agyi aktivitás és a különböző evészavarok összefüggéseinek a feltárására irányult.

Schrőter Petra, Tafferner István

Tükrözött gondolatok: mesterséges intelligencián alapuló képalkotás és a szelfdiszkrepancia elmélet új perspektívái

Mindennapjaink során egyre többször találkozhatunk mesterséges intelligencia (AI) alapú technológiákkal. A generatív mesterséges intelligencia használata Vigotszkij konstruktivista elméletének nyomán egy mediált cselekvési folyamatként is értelmezhető, mely során asszisztív szerepben segítheti az alkotást. Egy feltáró jellegű kutatást alkottunk

annak feltérképezésére, hogy a képalkotó generatív AI tudományos felhasználása előmozdíthatja-e az szelfexternalizációt, komplex énkifejezést.

Kutatásunkban a higgins-i szelfdiszkrepancia elmélet éndimenzióinak feltárása céljából félig-strukturált interjúkat ötvöztünk a Midjourney AI alapú text-to-image szoftverrel történő képalkotással. A kutatásban résztvevő fiatal felnőtteket (20-30 év) aktuális énállapotuk, ideális és elvárt énírányítójuk megalkotására kértük, majd az alkotások személyes jelentéstartalmáról, érzelmi viszonyulásukról kérdeztük őket. Egy kérdőívcsomagot is kitöltöttek, melyben az önértékelésre, szorongásra, feltételezhető depresszió felmérésére, valamint személyiségük feltérképezésére irányuló kérdőívek voltak.

Összességében elmondható, hogy jól elaborált kognitív reprezentációkat tártunk fel és elkülönülő éndimenziók rajzolódtak ki az interjúk során. Az alanyok flow állapotról számoltak be. Sok esetben az AI saját asszociációi is megjelentek a képeken, ezáltal is bővítve az adott éndimenzió tartalmát. A szimbolikus megjelenítés segítette a nehezen verbalizálható, szorongáskeltő tartalmak felszínre kerülését. A szorongás tendenciózus csökkenése tükröződött a kérdőíves eredményeken is. Összességében elmondható, hogy a képalkotó generatív AI pszichológiai asszisztív felhasználása intervenciós folyamatok hatékony elindító módszere lehet, relatív rövid idő alatt segíthet az egyének lélektani folyamatainak feltárásában.

“Humanitati qui se non accommodat...” - A tücsök megítélése a római irodalomban

Míg a görög irodalom a tücsök (görögösen tettix, latinosan cicada) szerepét igen összetett szimbólumrendszerként kezelte, addig a római irodalomból kikopni látszik ez a törekvés, az egyes speciális jelentések elhalványulnak, mások megerősödnek. Előadásomban felvázolom a görög előzményeket, valamint elhatárolom az egyes jelentéshalmazokat, majd a római irodalmi szöveghelyek felhasználásával kísérletet teszek arra, hogy bemutassam, a Római Birodalomban miként gondolkodtak a tücsök jelenségéről, milyen formában építették be műveikbe, mutatták be, mint természeti lényt. Előadásom második felében felvillantok egy lehetséges értelmezést a görög irodalmi hatás érvényesülésére egy harmadik századi karthágói költő, Marcus Olympius Nemesianus eklogaköltészetében, aki sokban támaszkodott a Theokritosztól virágzó, Vergiliusban kiteljesedő és Calpurnius Siculus munkásságán keresztül Nemesianusig leszivárgó bukolika hagyományaira.

Sándor Anna Viola

Verbális agresszió értékelése mesterséges intelligenciával

A verbális agresszió egy digitális terekben különösen gyakori jelenség, amely számos pszichológiai problémához vezethet. Ennek megfelelően detektálása az utóbbi időben egyre fontosabb lett. Kutatásom célja annak vizsgálata volt, hogy az ismert és széles körben használt nagy nyelvi modellek (ChatGPT-4o, ChatGPT-4o mini, Claude 3.5 Sonnet, Claude 3.5 Haiku, Gemini 1.5 Flash, Gemini 1.5 Pro, Llama 3.2 3B, Llama 405B) képesek-e az emberekhez hasonlóan értékelni mondatok verbális agresszivitását. Az eredményeim alapján minden vizsgált modell értékeléseinek mondatonkénti átlaga szignifikánsan különbözött az emberi értékelésektől, de ennek ellenére a korrelációs értékekből látható módon konzisztensen ítélték meg a vizsgált mondatokat, emiatt jól használhatóak lehetnek a verbális agresszió detektálására.

Schütz Brúnó

Kettős modell helyett átmenetes modell a magyarban: a rendhagyó ragozás átfogó viselkedéses vizsgálata

A pszicholingvisztika egyik központi kérdésfelvetése arra irányul, hogyan vagyunk képesek ragozni. A kérdést megközelíthetjük a szabályos (pl. asztal → asztalok) és rendhagyó (pl. ló → lovak) ragozás vizsgálatán keresztül. Ugyanis számos nyelvben kimutatták, hogy a rendhagyó ragozás eltérően, lassabb reakcióidővel és több hibával történik felismerési és produkciós feladatokban egyaránt. Ezért az eltérés magyarázatára számos elmélet született, amelyek közül Pinker kettős modellje ma is meghatározó. Eszerint két elkülönülő nyelvfeldolgozási rendszer van, és a szabályos ragozott alakokat absztrakt szabályalkalmazás révén generáljuk, míg a rendhagyó szótövek ragozott alakja egészlegesen tárolódik a memóriánkban. A magyar nyelvben azonban sajátosan gazdag és bejósolható toldalékolási mintázatok figyelhetők meg, amelyek kérdésessé teszik a korábbi modellek alkalmazását. A jelen vizsgálatban egy új elképzelést tesztelve összegyűjtöttünk minden rendhagyó ragozású névszótövet a magyarban, és azokat nem egyben hasonlítottuk

a szabályos alakokhoz, hanem feltételezett kognitív műveletek mentén típusokra osztottuk őket. Azt feltételeztük, hogy a magyarban nem egységes ezeknek a feldolgozása, hanem több szabály is létezhet. Lineáris kevert hatású modellezéssel vizsgáltuk a szótövek ragozási feladatban mért válaszpontosságát és verbális reakcióidejét, és a rendhagyó szótövek ragozásából származó adatokat egymással hasonlítottuk össze. Az eredmények arra utalnak, hogy szabályos-rendhagyó ragozás szempontjából a magyar nyelvre nem a szigorú kettős elkülönülés, hanem inkább egy átmenetes elképzelés alkalmazható.

Soós Veronika

A női művész alakváltozatai Kaffka Margit Állomások és Bohuniczky Szeffi Lázás évek című regényeiben

A művészregény megszületése a német romantika kezdeteire tehető, a műfajfogalom ennek ellenére a mai napig nehezen körvonalazható. A „női művészregény” műfaji meghatározása különösen nehéz feladat, de a műfaj 20. század elejétől datálható jelenlétének egyik bizonyítéka, hogy angolszász területen Virginia Woolf 1927-es, *A világítótorony* című regényét számos tanulmány női művészregényként vizsgálja. A magyar irodalomtörténészek közül Rákai Orsolya veti fel, hogy Kaffka Margit 1914-es, *Állomások* című műve művészregényként érdekes párhuzamokat kínál Woolffal, Horváth Györgyi szintén mint művészregényt elemzi az *Állomásokat*, melyet a kortárs kritika elsősorban kulcsregényként olvasott. Kapcsolódva Rákai és Horváth megállapításaihoz, előadásomban abból a szempontból vizsgálom az *Állomásokat* és Bohuniczky Szeffi harminc évvel későbbi – szintén egy női művészt középpontba állító – művészregényét, a *Lázás éveket*, hogy a 20. század első felének magyar irodalomtörténeti kontextusában milyen új kérdésfeltevésekkel gazdagították a művészregény műfaji hagyományát, és ezzel összefüggésben felhívom a figyelmet a regények néhány narratív jellegzetességére is.

Tafferner István, Laskay-Horváth Claudia, Horváth Milla Mária, Dr. Kemény Ferenc

Az olvasási és aritmetikai fluenciát befolyásoló deklaratív és procedurális folyamatok

Az akadémiai kompetenciák már korán együttjárást mutatnak és hasonló kognitív háttérrel rendelkeznek. A procedurális-deklaratív modell (Ullman, 2001) a nyelvi működés memóriarendszeri háttérét fogalmazza meg, és azt feltételezi, hogy a nyelvhez köthető zavarok a procedurális emlékezet nem megfelelő működésének a következményei (Lum és mtsai., 2013). Míg a procedurális emlékezet beszélt és írott nyelvvel való kapcsolatát vizsgálták, az aritmetikai teljesítményre való általánosíthatósága felderítetlen (Evans & Ullman, 2016). A kutatás célja a procedurális és deklaratív emlékezeti rendszerek olvasási/helyesírási és aritmetikai képességekkel való összefüggésének vizsgálata tipikus fejlődésű gyermekek esetén. Feltételeztük, hogy az olvasási sebességgel a procedurális és deklaratív emlékezeti rendszerrel is összefügg. Feltételeztük, hogy a deklaratív emlékezeti rendszer meghatározza a helyesírást és az aritmetikát. Hipotetizáltuk, hogy az aritmetikát meghatározó számösszehasonlítási képességet meghatározza a procedurális rendszer.

Kutatásunkban 115 (61 fiú, 54 lány; Méletkor = 9,33 SDéletkor = 0,72) harmadik osztályos gyermek vett részt. A gyermekek procedurális és deklaratív emlékezeti feladatot, olvasási, helyesírási, aritmetikai és számösszehasonlítási feladatokat, valamint RAN és fonológiai tudatossági feladatot végeztek el.

Előzetes eredményeink szerint a procedurális tanulás nem függött össze egyik akadémiai képességgel sem, viszont a deklaratív memória a szó- és mondatolvasási, illetve helyesírási teljesítménnyel szignifikáns, gyenge korrelációt mutatott. Ezek az eredmények inkább a deklaratív emlékezet szerepét emelik ki az akadémiai képességekben.

Veres Balázs

"Szoftverfrissítés" - azaz hogyan befolyásolja a platform az online nyelvet?

A technológiai determinizmus, azaz a technológiai befolyásoló hatása, a fejlesztések és innovációk folyamatosan befolyásolják és alakítják nem csak a társadalmat, a gazdaságot és pszichét, hanem az internetfelhasználók online térben folytatott kommunikációját is, így a technológiai determinizmus jelensége a nyelvi fejlődés extralingvisztikai tényezőjének tekinthető. Előadásomban a technológiai fejlesztések hatásmodelljét mutatom be nyelvészetben való felhasználásra, ismertetve a három fő megnyilvánulási szintet, amelyek a média- és nyelvi szabályozás, a hardver és a szoftverek befolyásoló szintjei. Példákkal illusztrálom a különböző szoftver-alapú vizuális elemek (emojik, GIF-ek, videók), vagy a szöveges elemek támogatását biztosító digitális közegek változásainak nyelvre gyakorolt hatását. Bemutatom, hogy egy-egy operációs rendszer, alkalmazás, weboldal, vagy közösségi médiafelület elrendezése, fejlettsége, vagy épp célja, funkciója milyen módokon tudja megváltoztatni a felhasználók kommunikációs és nyelvi szokásait. Előadásom során kitérek arra is, hogy az online platformok nyelvi variánsainak elemei hogyan tudnak átszivárogni a hétköznapi beszélt nyelv különböző stílusrétegeibe.

Magyarországi olasz nyelvtanárok tankönyvhasználati szokásai és kiegészítő anyagok használatával kapcsolatos gyakorlatai

A kutatás célja a magyarországi olasztanárok tankönyvhasználati szokásainak, valamint a kiegészítő anyagok iránti igények feltárása. Kiemelt figyelmet fordítunk a jelenleg is használt tankönyvek, a Nuovissimo Progetto Italiano és a Giro d'italiano, elemzésére, különösen azok erősségeire, hiányosságaira és a szerzői elképzelések tanórai megvalósulására. A kutatás a tanárok véleményére és szokásaira építve vizsgálja, hogyan egészítik ki a tankönyveket, ehhez milyen anyagokat használnak, illetve milyen nehézségekkel találkoznak ezek beszerzése és alkalmazása során. Tankönyvelemzés, strukturált interjúk és óramegfigyelések segítségével szeretnénk átfogó képet nyújtani a tankönyvek szerepéről és a tanításban alkalmazott kiegészítő anyagok gyakorlati használatáról. Az eredmények elsősorban a tanárképzésben részt vevő hallgatók és tanárok számára nyújthatnak segítséget, mivel hozzájárulhatnak a tankönyvhasználattal kapcsolatos tapasztalatok és kihívások mélyebb megértéséhez, valamint segíthetik őket a kiegészítő anyagok tudatosabb kiválasztásában és alkalmazásában.

Klimkó Máttyás Bence

Ki járt rosszabbul? A magyarországi deviza- és forintHITELEZÉS összehasonlítása.

Közép-Európában, és ezzel Magyarországon is nagy mértékben megnőtt a devizahitelek részaránya a magas kamatkülönbözetnek köszönhetően. A forint gyengülése miatt nagy mértékben megemelkedett sokak törlesztőrésze. Kutatásomban megvizsgálom, hogy visszatekintve, minden információ ismeretében megérte-e volna jobban felvenni egy forinthitelt, vagy a devizahitelek még így is kedvezőbbek voltak. Összehasonlítom a két hitel kifizetett pénzáramlását összesített értéken, alternatívaköltséggel, illetve nettó jelenértéken is. Kutatásomban azt találom, hogy a devizahitelek felvétele így is kedvezőbb volt, de csak az állami segítség miatt.

Nyirő Szabina

A székelykeresztúri unitárius főgimnázium lánytanulóinak társadalmi összetétele (1920-1923)

1920-ban Székelykeresztúron megszűnt a leányiskola. A lányok oktatására egyetlen lehetőségként az addig fiúiskolaként működő unitárius főgimnázium koedukálttá tétele kínálkozott. Az ezt követő két tanévben a lányok (s nem csupán az unitáriusok!) rendes, avagy nyilvános tanulókként is beiratkozhattak a főgimnáziumba. Az 1922/1923-as tanévet is megkezdhatték nyilvános tanulókként, azonban egy miniszteri rendelet értelmében az év végére az Igazgatóság kénytelen volt magántanulónak nyilvánítani mindannyiukat.

Kutatásomat az ezekben az években a székelykeresztúri főgimnáziumban tanult lányok arányának és számának meghatározásával kezdtem, különös tekintettel az unitárius felekezethez tartozókéra. Mindenekelőtt arra voltam kíváncsi, születési- és lakhelyükre nézve miként oszlik meg a számuk. A továbbiakban kizárólag az unitárius

lánytanulókra koncentráltam, amikor társadalmi háttérüket vizsgáltam meg. Ehhez az apáknak, avagy gondviselőknek a beiratkozási jegyzőkönyvekben feltüntetett foglalkozása nyújtott segítséget.

A kutatás folytatásának lehetősége rejlik a Székelykeresztúron tanult unitárius lányok oktatási életútjának vizsgálatában. Érdeemes volna feltérképezni, melyik intézményből milyen arányban mentek Székelykeresztúrra, s a koedukáció betiltását követően hol folytatták tanulmányaikat. A székelykeresztúri főgimnázium vonzáskörzetének feltérképezése végett hasznos volna az intézményben tanult unitárius lányok, illetőleg fiúk születési- és lakhely szerinti megoszlásának összevetése is.

Uhljár Péter

Kamaszterhességek és leányanyaság az Európai Unióban

A pubertásra időzített gyerekvállalás az úgynevezett magas kockázatú termékenységi viselkedés kiemelt determinánsa. Ez nem csupán egészségügyi kockázatokban érvényesülhet (például koraszülés vagy gyermekágyi méhgyulladás), hanem fontos figyelembe venni, hogy a leányanyák többsége abuzív párkapcsolatokban esik teherbe, kiesik az oktatásból, elszegényedik és társadalmilag stigmatizálódik.

A kamaszterhességek globális magterülete Latin-Amerikára és Fekete-Afrikára terjed ki, mindamellett saját kontinensünkön is jelentős számban szülnék nők fiatalkorúként, akár 15–16 éves életkorban.

Kutatásomban a (bi)modális termékenységi görbék módszerével meghatároztam a túlságosan korai gyermekvállalás európai térszerkezetét. Az elemzést az Európai Unió tagállamainak léptékén végeztem el, 2010–2020-as időszoron, figyelembe véve a paritásokat, azaz az anyához tartozó élveszületés sorszámát.

Amellett, hogy Dél-Európában és a kelet-közép-európai országokban általánosságban megjelenik ez a probléma, kirajzolódott egy markáns magterület, amely magába foglalja Magyarországot is.

Fontos célom, hogy ne csupán bemutassam ezt a kedvezőtlen jelenséget, hanem magyarázatot adjak a kialakulására is, megnevezve azokat a társadalmi és kulturális faktorokat, amelyek jelentősen növelik a leányanyaság kockázatát. Következésképpen kialakítottam egy elméleti modellt, ahol további elemzések és a szakirodalom segítségével kijelöltem modellországokat is az egyes faktorok kapcsán. Összességében döntő szerepe lehet a túlságosan korai gyermekvállalásban a nemzetiségi státusznak (autochton, allochton, ideiglenesen kivándorolt), a hagyománykövetésnek (vallás, nemzetiségi státusz, házasság), valamint a termékenységi vagy családpolitikának (középosztály-fókusz, nacionalista törekvések).

Zahorán Sára

A kínai etnikum és a nők helyzete szíámban a két világháború között

A 20. század első fele világméretű események időszaka volt. A globalizációval minden esemény egyre messzebb, egyre erősebben gyűrűzött ki az országhatárokon túlra. Így nem csoda, hogy hiába volt Sziám az egyetlen délkelet-ázsiai ország, amely megőrizte függetlenségét a nyugati gyarmatosítás és a japán terjeszkedés ellenére is, tehát idegen

hatalmak nem kormányozták, a befolyásuk mégis rendszerszintű változásokat hozott el az ország társadalmában. Rhum szerint „[n]incs sok értelme társadalmak „modernizációjáról” vagy „fejlődéséről” beszélni, mintha ezek belső folyamatok eredményei lennének és csakis maguktól történnének. (...) a változás a valóság egy állandó jellemzője, a társadalmaké nem kevésbé, mint másoké. (...) A változás, amelyet „modernizációként” jellemzünk, pont azért válik modernizációvá, mert így jellemezzük, de mivel a jellemzés definíciójából fakadóan igaz, ezért igazából nem jellemez semmit.” Ezért én a thai társadalom változásairól és nem modernizációjáról fogok beszélni. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy hogyan változott a két világháború között Sziámban a kínai etnikum és a nők helyzete a szakirodalom, valamint Seidenfaden, Brown és Carpenter kortárs beszámolói alapján.

Az örökbefogadás és a nevelőszülői rendszer kapcsolata: A jogi keretek összehasonlítása

Az örökbefogadás és a nevelőszülői rendszer elengedhetetlen jelentőséggel bír a gyermekvédelemben, céljuk a családi háttér nélkül vagy nem megfelelő családi háttérrel rendelkező gyermekek megfelelő környezetben való elhelyezése. Bár a két intézmény célja megegyezik, eljárásrendjük, jogi szabályozásuk és a gyermekek számára biztosított jogok eltérnek.

Jelen dolgozat célja az örökbefogadás és a nevelőszülői rendszer hazai jogi kereteinek összehasonlítása, különös tekintettel a nevelőszülő és az örökbefogadó alkalmasságának vizsgálatára, a gyermekek érdekei és jogai mértékének érvényesülésére a két rendszerben, az eljárási szabályokra és jogorvoslati lehetőségekre, valamint az állami szerepvállalás mértékére.

Kutatásom módszertana főleg jogdogmatikai és jogösszehasonlító elemzésre épül. Dolgozatom során vizsgálom a releváns magyar jogszabályokat, törvényeket, jogeseteket, különös tekintettel a Polgári Törvénykönyvre (2013. évi V. törvény), a Gyermekvédelmi törvényre (1997. évi XXXI. törvény) és a kapcsolódó kormányrendeletekre, továbbá a vonatkozó európai uniós jogszabályokra.

Vörös Emese Hargita

Szabályozási ellentmondás József Attilának: Kartoték-adat-e a szívünk? – avagy a magyar digitális állampolgárság koncepció, a Dáptv. keretrendszere

„A digitális állampolgárság vizsgálata: digitalizációs előnyök kontra adatvédelemi kihívások” c. kutatás az Országgyűlés által 2022 decemberében elfogadott Nemzeti Digitális Állampolgárság Program jogszabályi környezetét, a digitális államról és a digitális szolgáltatások nyújtásának egyes szabályairól szóló 2023. évi CIII. törvény (a tov.: Dáptv.) megközelítését vizsgálja a Mathias Corvinus Collegium Modern Jogi Tanulmányok Műhelyének keretében. A kutatás ezen előadásban a digitális állampolgárság koncepció nemzetközi elvárásokból átvett hazai megvalósulását kívánja bemutatni, megmutatni ismeretterjesztő jelleggel a szabályozás rendszertani kereteit, módszertanát.

A digitális folyamat digitális technológia értékteremtő célú integrálása a szervezetekbe. Ezen értékteremtés alapja az információ – hasznos, új ismeret (adat/hír), melyhez a kommunikációs kontextusban társul érték. Ha az állam mint „szervezet” az információáramlás színtere, akkor a kontextus maga a társadalom. „Digitális állampolgároknak nevezzük a digitális világban tevékenykedő, interakciókban és kommunikációs helyzetekben megjelenő egyéneket, akik ennek keretei közt végzik mindennapos tevékenységeiket, kapcsolattartó és ismeretközlő cselekedeteiket.” Ez a meghatározás a digitális technológiákat megfelelően használó állampolgárt minősíti „digitálisnak”. A 2024. július 1-jén hatályba lépő Dáptv. egy implementációja ennek, s a törvény gyakorlati megvalósításának és hatásainak felmérése releváns következtetésekkel járulhat hozzá a digitális állampolgárságot körül ölelő, hazai tudományos diskurzushoz.

A végső választás joga - Az életvégi döntések dilemmái

Az életvégi döntések, különösen az eutanázia kérdésköre, napjaink egyik legvitatottabb etikai és jogi dilemmája. E téma rendkívül összetett, hiszen érinti az orvosi etikát, a jogot, a filozófiát és a társadalmi normákat egyaránt, azonban kutatásom a jogi szabályozási oldaláról közelíti meg a témát. Előadásom célja, hogy objektív módon mutassam be ezt a komplex kérdéskört, anélkül, hogy állást foglalnék bármelyik oldal mellett.

Szeretném megtalálni a következő kérdésre a választ: Mit nevezünk eutanáziának? Itt a különböző fogalmi meghatározásokat gyűjtöm össze, kiemelt figyelmet fordítva az eutanázia fajtáira. A kutatásom egy következő részében, az emberi jogok közül a legalapvetőbbekre helyeződik a hangsúly: az élethez való jogra és az emberi méltósághoz való jogra. Célokként jelenik meg megtalálni a választ arra a kérdésre, hogy a magyar állampolgárok megítélésében, hogyan jelenik meg az eutanázia. Továbbá, gyűjtés keretében szeretném bemutatni, mely országokban, területeken legális, illetve illegális az eutanázia. Ezt követően, az eutanáziáról alkotott vélemények és szabályozások jövőbeli alakulását illetően próbálom meg a lehetséges forgatókönyveket feltérképezni.

Németh-Sámik Anna Dorottya

Fél év a politikai reflektorfényben: az Európai Unió Tanácsának soros elnöksége - fókuszban Magyarország

Ez a kutatás az Európai Unió Tanácsának soros elnökségét vizsgálja, fókuszba helyezve Magyarország elnökségét, amely 2024. július 1-től 2024. december 31-ig tartott.

A tanulmány célja átfogó képet adni az elnökségi intézmény jogi alapjairól és működéséről. Továbbá vizsgálja az elnöki szerep kihívásait és lehetőségeit, különös tekintettel a magyar elnökségre. Elemzi Magyarország sajátos helyzetét az Európai Unióval való komplex kapcsolata tükrében, beleértve a szuverenitás kérdéseit és a jogállamisági vitákat.

A kutatás célja feltárni egy elnökség alatt zajló jogalkotói folyamatokat, a formális és informális tárgyalási mechanizmusokat, valamint az elnökség diplomáciai aspektusait. A kutatás továbbá elemzi, hogy a magyar elnökség hogyan tudta érvényesíteni érdekeit a közös európai politikák alakításában. Előadásomban figyelembe veszem az aktuális nemzetközi kontextust, az Európai Parlamenti választások utáni intézményi átmenetet és a geopolitikai feszültségeket.

A vizsgálat során liaison officerként szerzett közvetlen tapasztalataimat is hasznosítom, melyeken keresztül betekintést nyerhettem gyakorlati kihívásokba és lehetőségekbe.

A kutatás eredményei reményeim szerint hozzájárulnak az Európai Unió döntéshozatali folyamatainak mélyebb megértéséhez, és releváns információkkal szolgálnak a téma iránt érdeklődő tudományos és szakmai közönség számára.

Milyen szabályozási tendenciát mutatnak az ESG keretrendszer alapján szerkesztett fenntarthatósági jelentések az Európai Unióban, illetve egyes nem európai országokban?

Az ESG keretrendszeren belül három fő pillért határozhatunk meg, amik a vállalat fenntarthatósági és etikus gazdasági felelősségvállalás tekintetében tett törekvések minősítésére szolgálnak. Környezeti (E), társadalmi (S) és vállalatirányítási (G) témakörökben kíván az ESG szempontrendszer különböző indikátorok alapján, objektív minősítési alapot nyújtani. Mi is pontosan a különbség a fenntarthatóság fogalma, az ESG keretrendszer, illetve a 2024 januárjában az Európai Parlament és Bizottság által irányelvként elfogadott CSRD (vállalati fenntarthatósági jelentés készítéséről szóló irányelv) között?

Előadásomban, szeretném bemutatni az aktuális Európai Unió ESG keretrendszeren alapuló fenntarthatósági jelentések szabályozottságát. Továbbá, kitekintést teszek, hogy egyes nem európai országokban jelen van-e erre vonatkozó jogi szabályozás, vagy tisztán önkéntes alapon működik az egyes gazdálkodó szervezetek körében.

Kijelenthetem, hogy 2025 fordulópontot jelent az ESG jelentéstételben, így érdemesnek gondolom tágabb perspektívából is megvizsgálni a jelentéstétel fejlődését, valamint a jövőre nézve próbálom meg következtetéseket tenni.